

Καλλιόπη Κουρκούλου

Η κατάσταση στις τάξεις υποδοχής και στα φροντιστηριακά τμήματα

Ο νομός Χανίων κατά τη σχολική περίοδο που διανύουμε παρουσιάζει σε ποσοστά μηδενική σχεδόν τη φοίτηση των τσιγγανοπαίδων στα σχολεία του νομού. Συγκεκριμένα, υπάρχει μεγάλος αριθμός τσιγγάνων που μετακινείται κατά τη διάρκεια της τουριστικής περιόδου (Απρίλη – Οκτώβρη). Συνήθως διαμένουν είτε σε παραπήγματα, κατά μήκος της Εθνικής οδού Καστελίου –Χανίων, είτε διάσπαρτα σε ενοικιαζόμενα δωμάτια εντός πόλεως. Σε συνοικίες της πόλης των Χανίων (Νέα Χώρα / Αγ. Ιωάννης) διαμένουν οικογένειες σε κατοικίες και είναι δύσκολο να εντοπιστούν, καθώς δεν ενημερώνουν για τις συχνές αλλαγές κατοικίας τα σχολεία της περιοχής, όπου κι εφόσον είναι εγγεγραμμένα σε κάποιο απ' αυτά.

Στον Δήμο Σούδας υπάρχουν τσιγγάνοι, που έχουν νοικιάσει σπίτια μέσα στην πόλη . Υπάρχει και μια οικογένεια που μένει σε νοικιασμένο παράπηγμα στη βιομηχανική περιοχή της Σούδας. Τα παιδιά της οικογένειας είχαν εγγραφεί στο 1^ο Δημοτικό σχολείο της Σούδας, αλλά έχουν διακόψει τη φοίτηση. Ακόμη, υπάρχει ένας καταυλισμός στην Εθνική οδό Χανίων – Ηρακλείου στο ύψος Νεροκούρου, όπου διαμένουν κατά προσέγγιση εξήντα άτομα. Είκοσι άτομα από τον συγκεκριμένο καταυλισμό έχουν μετακομίσει εκεί τα τελευταία τρία χρόνια μετά την εκδίωξή τους από την περιοχή της Σούδας. Μέχρι τότε τα παιδιά παρακολουθούσαν τάξη ενισχυτικής διδασκαλίας στο Δημοτικό Σχολείο Σούδας καθώς και στο Γυμνάσιο Σούδας. Τα παιδιά σχολικής ηλικίας που καταγράφηκαν στη συγκεκριμένη περιοχή είναι δώδεκα (12).

Θα πρέπει να σημειώσουμε ότι όσον αφορά στη Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Ν. Χανίων, τα στοιχεία που είναι διαθέσιμα , σχετίζονται με την τάξη υποδοχής , η οποία λειτούργησε κατά τα σχολικά έτη 1999/2000 και 2000/2001, στο 1^ο Δημοτικό σχολείο Σούδας.

Στο νομό Χανίων οι τάξεις υποδοχής, λειτουργούν μόνο για παιδιά μεταναστών και είναι τμήματα που λειτουργούν μόνο στα μαθήματα γλώσσας και μαθηματικών. Μερικά τσιγγανόπαιδα που εντοπίστηκαν παρακολουθούν τάξη ένταξης , που βέβαια λειτουργεί στα πλαίσια της ειδικής αγωγής. Τα προβλήματα αυτών των τμημάτων είναι πολλά.

Πιο αναλυτικά, στις καλύτερες των περιπτώσεων, στεγάζονται σε γραφεία διδασκόντων. Δεν υπάρχει διδακτικό υλικό και οι εκπαιδευτικοί των τμημάτων αυτών συνήθως είναι είτε αναπληρωτές είτε νεοδιόριστοι, χωρίς επιμόρφωση, και δρουν κατά συνείδηση. Συνήθως, οι εκπαιδευτικοί καλύπτουν ελλείψεις του σχολείου (άδειες συναδέλφων, διοικητικές δουλειές) και το κυριότερο δεν υπάρχει πρόγραμμα για τα τμήματα αυτά, αλλά ούτε και στόχοι..

Η ανάγκη δημιουργίας αυτών των τμημάτων προέκυψε από το γεγονός της εγγραφής μαθητών που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών ή παλινοστούτων και δεν μιλούν την ελληνική γλώσσα, η οποία είναι και ο επίσημος γλωσσικός κώδικας του σχολείου.

Ο ρόλος των τάξεων υποδοχής θα έπρεπε να είναι κατά κύριο λόγο επικουρικός, να προετοιμάσει τους μαθητές, ώστε να ενταχθούν ομαλά στις κανονικές τάξεις του σχολείου ανάλογα με την ηλικία τους. Στις περισσότερες όμως των περιπτώσεων τα τμήματα αυτά λειτουργούν παράλληλα με τις κανονικές τάξεις και οι μαθητές δεν εντάσσονται ποτέ σ' αυτές εξαιτίας των δυσλειτουργιών, που προαναφέρθηκαν.

Πέρα από τα αμφίβολα αποτελέσματα της ύπαρξης αυτών των τμημάτων, σε αρκετές περιπτώσεις καθίσταται αναγκαία η λειτουργία τους. Για το λόγο αυτό, κατά τη γνώμη μου, κρίνεται απαραίτητο να υπενθυμίζουμε την κατάσταση και να διαμορφώσουμε τις προτάσεις εκείνες που θα διευκολύνουν τη λειτουργία αυτών των τμημάτων, ώστε να μπορούν να είναι αποτελεσματικά και να εκπληρώνουν τον σκοπό της ύπαρξής τους.

Πέρα από τη συζήτηση για την κατάσταση που επικρατεί στις περιοχές ευθύνης των συνεργατών, θα πρέπει να ξεκινήσει μια μεγαλύτερη συζήτηση γύρω από τα θέματα που έμειναν σε εκκρεμότητα τα τελευταία δύο χρόνια. Η διακοπή του προγράμματος αναμφισβήτητα προκάλεσε προβλήματα στις περιοχές. Στην ουσία, σε πολλές περιπτώσεις θα πρέπει να ξεκινήσουμε από την αρχή αξιοποιώντας την εμπειρία του παρελθόντος και τους περιορισμούς που είχαμε ως Πρόγραμμα. Θα πρέπει να ξαναδούμε τα παρακάτω σημεία.

- Τα όρια του προγράμματος σε σχέση με την εκπαιδευτική πολιτική για τους τσιγγάνους από το ΥΠΕΠΘ αλλά και την ευρύτερη πολιτική που τους αφορά
- την επικοινωνία και συνεργασία με τους τσιγγάνους
- τη συνεργασία με τις τοπικές κοινωνίες στο σύνολό τους
- τους συνεργάτες και το ρόλο τους στο πρόγραμμα

- την εκπαιδευτική κοινότητα
- το διδακτικό υλικό
- τις σχέσεις και τη συνεργασία με άλλους φορείς και άλλα προγράμματα που απευθύνονται στους τσιγγάνους
- την προβολή του Προγράμματος προς τα έξω, τη σχέση με τα ΜΜΕ .

Αφού τα ξεκαθαρίσουμε αυτά, πρέπει να καταβληθεί μεγάλη προσπάθεια, ώστε να αναπληρωθεί, όσο το δυνατόν βέβαια, το κενό που προκάλεσε αυτή η διετής διακοπή. Η σχέση με τις εκπαιδευτικές αρχές θα πρέπει επίσης να επαναπροσδιοριστεί. Μέχρι τώρα , στις περισσότερες περιπτώσεις, οι παρεμβάσεις του προγράμματος «ενοχλούσαν» τις τοπικές εκπαιδευτικές αρχές προβάλλοντας γραφειοκρατικές δυσκολίες και πολλές φορές απροθυμία να παρέμβουν ως όφειλαν. Οι εκάστοτε προϊστάμενοι των διευθύνσεων Πρωτοβάθμιας δεν είναι αποκομμένοι από την τοπική κοινωνία και η σύνδεσή τους με την πολιτική ζωή του τόπου τους κάνει να εμφανίζονται υποχωρητικοί και συμβιβαστικοί μπροστά στις απαιτήσεις των ομάδων των πολιτών, που αντιδρούν στην ένταξη των τσιγγανοπαίδων στα σχολεία της περιοχής τους.

Θα μπορούσαμε λοιπόν, ως επίσημος φορέας υλοποίησης του Προγράμματος, σε μια συνδυασμένη προσπάθεια με τους παράγοντες του ΥΠΕΠΘ και εμπλεκομένων φορέων όπως την ΠΟΣΕΡ και το Διαδημοτικό δίκτυο, να οργανώσουμε μια συνάντηση των Προϊσταμένων Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης όλων των περιοχών, όπου να γίνει αναλυτική και εκτεταμένη παρουσίαση του προγράμματος, ν' αποσαφηνιστούν οι όποιες απορίες υπάρχουν σε κεντρικό επίπεδο, να ενημερωθούν για θέματα διοικητικού χαρακτήρα και ό,τι άλλο φανεί χρήσιμο ν' ανακοινωθεί σε μια τέτοια συνάντηση. Ένα τέτοιο κάλεσμα ίσως μπορέσει να προσφέρει ένα κίνητρο , ώστε να υπάρξουν κάποιοι κοινοί κώδικες επικοινωνίας, να δημιουργηθούν οι βάσεις για μια πιο γόνιμη συνεργασία τόσο στο σχεδιασμό μιας παρέμβασης, όσο και στην υλοποίησή της και να αίρονται, όσο γίνεται βέβαια, οι εντυώσεις για «παραγκωνισμό» των εκπαιδευτικών αρχών από το Πρόγραμμα.

Σ' ένα δεύτερο επίπεδο θα πρέπει να υπάρξει μια ουσιαστικότερη επικοινωνία με τους εκπαιδευτικούς. Η «μετωπική σχέση» που διαμορφώθηκε ανάμεσα στο Πρόγραμμα και στους εκπαιδευτικούς , η άποψη που ήθελε το Πρόγραμμα να ασκεί ελεγκτικό ρόλο, λειτούργησε αρνητικά στη σχέση μας μαζί τους.

Η παρουσία μας στις σχολικές μονάδες θα πρέπει να είναι καλά σχεδιασμένη και συστηματικότερη . Αν και στην επιλογή των εκπαιδευτικών δεν

μπορούμε να παρέμβουμε, ωστόσο θα μπορούσαμε να στραφούμε στη σχολική μονάδα και να ενισχύσουμε τους εκπαιδευτικούς, που ήδη στελεχώνουν τα τμήματα.

Θα πρέπει να περάσουμε από το στάδιο της ημερίδας ως βασικό τύπο επιμόρφωσης στην διαδικασία της ενδοσχολικής επιμόρφωσης, έχοντας υπόψη μας την παραδοχή ότι η βελτίωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας και η ενίσχυση του ρόλου του εκπαιδευτικού οδηγούν στην αναβάθμιση της εκπαίδευσης. Θα πρέπει λοιπόν να μπούμε μέσα στο σχολείο και μέσα από την επιμόρφωση να στηρίξουμε το έργο τους, εστιάζοντας στις ανάγκες και τις προτεραιότητες της σχολικής μονάδας.

Είναι σαφές ότι η πρόταση της ενδοσχολικής επιμόρφωσης παρουσιάζει δύο βασικές αδυναμίες: Πρώτον, δεν μπορεί να καλύψει ένα μεγάλο φάσμα εκπαιδευτικών που έχουν στις τάξεις τους παιδιά με ρόμικη προέλευση. Θα παρουσιαστούν, λοιπόν, προβλήματα ως προς τα κριτήρια επιλογής της σχολικής μονάδας που θα λάβει χώρα η επιμόρφωση. Ακόμα και η λύση μιας επιμόρφωσης, που να παίρνει μέρος ένα δίκτυο σχολείων, δε θα μπορεί να καλύψει τις ανάγκες μιας περιοχής (π.χ. Αθήνα, Θεσσαλονίκη).

Δεύτερη αδυναμία είναι η οικονομική διάσταση αυτού του είδους της επιμόρφωσης.

Βέβαια, το γεγονός ότι με αυτό τον τύπο της επιμόρφωσης μπορούν να εμπλακούν άμεσα οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί του σχολείου και να τους δοθούν κίνητρα για αναλύσεις, παραγωγές διδακτικών υλικών, εκδηλώσεων, μικροερευνών, θα διευκολύνει το στόχο μας, που είναι η βελτίωση των εκπαιδευτικών συνθηκών των μαθητών.

Μπορούμε όμως σε ένα πρώτο επίπεδο να εφαρμόσουμε την ενδοσχολική επιμόρφωση με αντιπροσωπευτικές σχολικές μονάδες, ενώ με άλλου είδους ενέργειες, όπως με διανομή επιμορφωτικού υλικού ή με συμμετοχή σε δραστηριότητες (ΠΕΚ, εξομοιώσεις κ.τ.λ.) να ενισχύουμε συστηματικά τα σχολεία, που δε θα λάβουν μέρος στο αρχικό αυτό επίπεδο.

Θα ήθελα να κλείσω λέγοντας ότι το σύστημα δεν μπορεί να είναι «ευαίσθητο», αλλά δίκαιο και λειτουργικό. Η ευαισθησία και οι καλές προθέσεις δεν πρέπει να είναι η προϋπόθεση για να λειτουργήσουν το σύστημα και οι θεσμοί προς όφελος των μαθητών μας. Δεν χρειάζονται τη φιλανθρωπία ή τον οίκτο κανενός δασκάλου ή την «ειδική» μεταχείριση κανενός θεσμού. Χρειάζεται να μπορούν να λειτουργούν μέσα στους θεσμούς και οι θεσμοί να λειτουργούν και γι' αυτούς.

Εξάλλου, η ευαισθησία δεν είναι μονοπάλιο κανενός! Σας ευχαριστώ.